

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี
Factor Analysis of School Administrators' Leadership in the Digital Age
under Suphanburi Primary Educational Service Area

โชติรส ไกรกิจการ*, พิชญาภา ยืนยาว**, อีรวิธ ธาดาทันติโชค***

Chotirot Kaikitchakan*, Pitchayapa Yuenyaw**, Theerawoot Thadatontichok***

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Master of Education Program in Educational Administration

Nakhon Pathom Rajabhat University

Received: February 22, 2022 Revised: August 10, 2023 Accepted: November 7, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก และประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักวิชาการ/ศึกษานิเทศก์ จำนวน 6 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ สถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 196 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 784 คน ดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สกัดองค์ประกอบด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก และหมุนแกนองค์ประกอบแบบมูมตากด้วยวิธีแวกซ์แมน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3) ภาวะผู้นำแบบรู้เท่าทันสื่อ และ 5) ภาวะผู้นำที่ชาญฉลาด โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.329-0.725 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบสามารถร่วมกันอธิบายองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ได้ร้อยละ 65.666 ซึ่งมีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

Abstract

The purpose of this research was to study the factor analysis of school administrators' leadership in the digital age. This mixed research was comprised the qualitative and quantitative method. The qualitative research consisted of in-depth interview and assessment of appropriate, accurate, feasible and useful. The key informants were school administrators, teachers, and academic specialists/ supervisors totaling 6 informants, derived by purposive sampling. The research instrument were in-depth interviews form and checklist form. The data was analyzed by frequency, percentage and content analysis. The quantitative research were 196 schools under Suphanburi Primary Educational Service Area. The informants were 784 school administrators and teachers derived by proportional stratified random sampling as distributed by district. The instrument was a questionnaire constructed by the researcher. Data was analyzed by exploratory factor analysis with using principal components analysis and orthogonal rotation by varimax.

The research results indicated that there were 4 the factor analysis of school administrators' leadership in the digital age consisted of 1) innovative leadership, 2) creative leadership, 3) media literacy leadership, and 4) smart leadership. Standardize factor loading between 0.329-0.725. All elements are statistically significant at .01 level. This proves that the models of humility can explain the factor analysis of school administrators' leadership in the digital age of 65.666 which was appropriate, accurate, feasible and useful the factor analysis of school administrators' leadership in the digital age.

Keywords: Leadership, School Administrator, Digital Age

บทนำ

ปัจจุบันโลกและสังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัลอย่างเต็มตัว ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงและซับซ้อนอย่างรวดเร็วเป็นอย่างมากทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นต้น โดยมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นตัวขับเคลื่อน รวมถึงทางด้านการศึกษาที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัล แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการด้านยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา มุ่งเพิ่มและขยายช่องทางการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จัดหาและบริหารจัดการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ทันสมัยให้แก่ทุกสถานศึกษา ส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน หนังสือ และตำราเรียนในระบบดิจิทัล จัดทำระบบฐานข้อมูล (Big Data) และระบบรายงานผลการใช้ฐานข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน ทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงเข้ากับระบบฐานข้อมูลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของส่วนราชการ/หน่วยงานอื่น ๆ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีมาตรฐานแก่สถานศึกษา เพื่อให้สามารถรองรับการจัดการเรียนการสอนทางไกลด้วยระบบ DLIT DLTV และ ETV รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับค้นหาช่องทางในการสร้างอาชีพ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2563)

จากเหตุการณ์ปัจจุบัน การระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก ตั้งแต่เชื้อไวรัสเริ่มระบาดในประเทศจีนปลายปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน UNESCO รายงานว่ารัฐบาล 191

ประเทศทั่วโลก ประกาศปิดสถานศึกษาทั้งประเทศ มีผู้เรียนได้รับผลกระทบกว่า 1.5 พันล้านคน (มากกว่าร้อยละ 90 ของผู้เรียนทั้งหมด) สำหรับประเทศไทยสถานการณ์การระบาดเกิดขึ้นในช่วงสถานศึกษาชั้นพื้นฐานปิดภาคเรียน โดยในช่วงต้นเดือนเมษายน คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้เลื่อนวันเปิดเทอมภาคเรียนที่ 1 ไปเป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ไทยจึงมีโอกาสดับทวนบทเรียนจากต่างประเทศเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการระบาด กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดรูปแบบการเรียนของไทยในช่วงสถานการณ์นี้ 5 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) On-Site คือ การจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียน โดยมีการทำตามมาตรการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 2) On-Air เป็นการจัดการเรียนการสอนผ่านดาวเทียม หรือ DLTV 3) On-Demand เป็นการจัดการเรียนการสอนผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ 4) On-Line เป็นการจัดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต และ 5) On-Hand เป็นการจัดการเรียนการสอนที่บ้านด้วยเอกสาร เช่น หนังสือแบบฝึกหัด หรือ ใบงาน ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ส่งผลให้เด็กเรียนรู้ได้ไม่เท่ากันและเกิดสภาวะเครียดจากการเรียนออนไลน์ ในด้านของผู้ปกครอง ผลกระทบที่ได้รับคือ การเพิ่มภาระให้แก่ผู้ปกครองมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเพื่อการเรียนออนไลน์เพิ่มมากขึ้น รวมถึงต้องสละเวลาการทำงานเพื่อมาดูแลการเรียนออนไลน์ของเด็ก และผลกระทบอื่น ๆ อีกมากมายที่เกิดขึ้น ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาท่ามกลางสภาวะการณ์ดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำที่จำเป็นในยุคการศึกษาในยุคดิจิทัล ที่สามารถนำพาสถานศึกษาของตนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล หรือ Thailand 4.0 เป็นยุคเทคโนโลยีมันสมอง เป็นยุคที่ความฉลาดของเทคโนโลยีจะทำให้อุปกรณ์ต่าง ๆ เชื่อมต่อกันเองได้อย่างอัตโนมัติหรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นยุคที่เทคโนโลยีจะหลอมรวมกันเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ มีตัวแปรสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารจะต้องเรียนรู้และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ในยุคปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจะต้องมีภาวะผู้นำในการกล้าที่จะคิด กล้าทำ และกล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ และก้าวทันต่อเทคโนโลยี นอกจากนั้นยังต้องสามารถพัฒนาตนเองในด้านทักษะของการบริหารงาน และบริหารบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ดังที่ อินทรีรา ชูศรีทอง, ไชยา ภาวะบุตร และ วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2563) สรุปว่า ผู้บริหารการศึกษาควรจัดโครงการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ ICT ที่เน้นการสนับสนุนการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนในรูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้จริง โดยเฉพาะทักษะบูรณาการ ICT ในการจัดการเรียนรู้ และคุณธรรมจรรยาบรรณในการใช้ ICT ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้รับการพัฒนาในทักษะที่ครูสนใจ เพื่อรองรับผลการปฏิบัติงานตามภารกิจของโรงเรียน รวมทั้งส่งเสริมการใช้ ICT ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับชีวิน อ่อนละออ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเภา, และสวิตา อ่อนละออ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา ได้สรุปไว้ว่า จากบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีนักบริหารการศึกษา จะต้องสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน คือความสามารถของนักบริหาร การศึกษาที่สามารถนำพาองค์กรสถานศึกษา พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่มีโอกาสเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้บ่อยครั้งยิ่งขึ้น นักบริหารการศึกษา ต้องมีภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล เพื่อการพัฒนากระบวนการทัศน์ไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีการสร้างปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต ซึ่งจะต้องมีการกระจายอำนาจการสื่อสารทางเทคโนโลยีผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ต่าง ๆ ที่

มีความหลากหลาย เช่น ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เครื่องมือดิจิทัลเข้ามาใช้ร่วมกับเครือข่าย ในสถานศึกษา และส่งเสริมอำนวยการให้มีการใช้เครือข่ายมัลติมีเดีย (Multi-Media) อย่างกว้างขวาง เพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้และปรับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในองค์กรรวม โดยนักบริหารการศึกษาที่มี ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล จะต้องมีความรู้และทักษะเฉพาะ 5 ประการ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการสื่อสารการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และมีความเชื่อมั่นในทักษะการใช้เทคโนโลยี (Digital Native) 2) มีความหิวกระหายต่อองค์ ความรู้ใหม่สร้างสังคมแห่งปัญญา และพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ 3) เต็มใจทดลองด้วยความอยากรู้อยาก เห็น ทางปัญญา และคิดค้นนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการบริการใหม่ ๆ 4) พัฒนาความคล่องตัวความ เชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพทางดิจิทัล 5) การสร้างปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ให้ก้าวทันการ เปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต จากหลายแนวคิดขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค ดิจิทัลที่ได้กล่าวข้างต้น พบว่ามียุคประกอบที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญว่าองค์ประกอบภาวะ ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล แท้จริงแล้วองค์ประกอบใดบ้างที่จะช่วยนำมาพัฒนาการศึกษา ของเด็กไทยให้มากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ด้าน การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ซึ่ง จะส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Approach) ทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ขอบเขตของการวิจัยสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อมาสังเคราะห์แบบจำลอง องค์ประกอบเชิงทฤษฎี นิยามโครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้าง แบบสอบถาม

1.2 กลุ่มที่ตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อพัฒนาแบบจำลองเชิง ทฤษฎีโดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ ประสบการณ์การ บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 กลุ่มการประเมินเชิงประจักษ์ (Empirical Evaluation) เพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะ ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ได้มาด้วย วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบทั้ง 4

มาตรฐาน คือ 1) ด้านความถูกต้อง 2) ด้านความเหมาะสม 3) ด้านความเป็นไปได้ และ 4) ด้านใช้ประโยชน์

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามแบบ ประเมินค่า 5 ระดับ ที่พัฒนามาจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ สัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยเก็บข้อมูลจาก ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 196 คน และครูผู้สอน จำนวน 588 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 784 คน

2.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของรัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 397 แห่ง (ข้อมูล ณ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของรัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970: อ้างถึงใน จิตติรัตน์ แสงเลิศอูทัย, 2559) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยกระจายตามจำนวนที่ตั้งของอำเภอ ได้สถานศึกษา จำนวน 196 แห่ง

2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่ละ 1 คน ได้จำนวน 196 คน และครูผู้สอน แต่ละ 3 คน ได้จำนวน 588 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 784 คน โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง

2. แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3. แบบสอบถามความคิดเห็น เป็นคำถามให้เลือกตอบ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลทั้ง 4 มาตรฐาน คือ 1) ด้านความถูกต้อง 2) ตามความเหมาะสม 3) ด้านความเป็นไปได้ และ 4) ด้านใช้ประโยชน์โดยจัดทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยนำแบบวัดคุณลักษณะของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และนำแบบวัดที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

(Exploratory Factor Analysis) จำนวน 784 ชุด ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ในวิจัยนี้ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 6 เท่าของตัวแปรปัจจัย ซึ่งสอดคล้องตามเกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 5-10 เท่าของตัวแปรปัจจัย (ยุทธ ไกยวรรณ, 2556)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลนำมาจะมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้สถิติ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) มีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้ (สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ, และ รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2552)

ค่า KMO 0.80 ขึ้นไป	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบมากที่สุด
ค่า KMO 0.70 – 0.79	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบมาก
ค่า KMO 0.60 – 0.69	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบปานกลาง
ค่า KMO 0.50 – 0.59	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบน้อย
ค่า KMO น้อยกว่า 0.50	ไม่เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบ

และทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ โดยใช้สถิติ Bartlett's Test of Sphericity มีสมมติฐาน ดังนี้

h_0 : ตัวแปรต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

h_1 : ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน

การวิเคราะห์ Bartlett's Test of Sphericity ถ้าพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติจะยอมรับสมมติฐาน h_1 นั้น คือ ตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ (ยุทธ ไกยวรรณ, 2556)

2.2 ตรวจสอบโดยพิจารณาค่าความแปรปรวนตัวแปรแต่ละตัวโดยพิจารณาค่าความร่วมกันของตัวแปร (Communality: h_2) ซึ่งไม่ควรต่ำกว่า 0.50 และหากมีค่าต่ำกว่า 0.50 ควรตัดตัวแปรนั้นออกไปจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (ยุทธ ไกยวรรณ, 2556)

2.3 สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบร่วม (Common Factor Analysis: CFA) เทคนิคย่อยวิธีแกนหลัก (Principal Axis Factoring: PAF) และหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนิแม็กซ์ (Varimax Method)

2.4 พิจารณาองค์ประกอบ โดยใช้เกณฑ์การกำหนดจำนวนองค์ประกอบ ดังนี้ (สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ, และ รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2552)

- 1) องค์ประกอบแต่ละตัวต้องมีตัวแปรสังเกตได้ตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป
- 2) Eigen Value ต้องมีค่ามากกว่า 1
- 3) ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมมากกว่าร้อยละ 60
- 4) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ต้องมากกว่า 0.3

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเพื่อเป็นข้อมูลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความสัมพันธ์อย่างเพียงพอต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบหรือไม่ โดยพิจารณาค่าความเหมาะสมของข้อมูล คือ ค่าสถิติของไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลคิน (KMO) และค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test of Sphericity) ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติของไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลคิน (KMO) และค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test of Sphericity) ขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

(n =695)			
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	Bartlett's Test of Sphericity		
	Approx. Chi-Square	Df	Sig
0.982	93143.626	5671	.000

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสถิติของ Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเท่ากับ 0.982 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั้งหมดและตัวแปรต่าง ๆ นั้น มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับดีมากที่สุด สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ค่าสถิติของ Bartlett's Test of Sphericity พบว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น เมตริกซ์สหสัมพันธ์จึงเหมาะสมที่จะใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และเมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วสามารถจัดกลุ่มองค์ประกอบได้จำนวน 4 องค์ประกอบ โดยผลของการวิเคราะห์องค์ประกอบดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำนวนตัวแปร คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของตัวชี้วัดภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

(n = 695)

องค์ประกอบ ที่	จำนวนตัว แปร	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ร้อยละ ของความ แปรปรวน	ค่าร้อยละ ความ แปรปรวน สะสม
1	36	0.725-0.486	21.051	19.673	19.673
2	17	0.735-0.441	17.668	16.512	36.185
3	22	0.736-0.430	16.158	15.101	51.287
4	25	0.682-0.329	15.386	14.379	65.666

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าไอเกน (Eigen Value) ในแต่ละองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมทั้ง 4 องค์ประกอบ มีค่าเท่ากับ 65.666 สามารถอธิบายได้ว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้ง 4 องค์ประกอบสามารถเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้ร้อยละ 65.666 เมื่อพิจารณาคำนวณน้ำหนักองค์ประกอบว่าตัวแปรแต่ละตัวควรอยู่ในองค์ประกอบใด โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาคำนวณน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ต้องมีค่ามากกว่า 0.30 แล้วจึงพิจารณาองค์ประกอบคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) สูงสุดบนองค์ประกอบนั้น พิจารณาถึงจำนวนตัวแปรที่ร่วมกันชี้วัดค่าความแปรปรวนของแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจทำให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่เหมาะสมจำนวน 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วยตัวแปรทั้งสิ้น 100 ตัวแปร ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) ประกอบด้วย 36 ตัวแปร ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างสร้างสรรค์โดยยึดปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาเชิงนวัตกรรม 3) ผู้บริหารสถานศึกษานำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 4) ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์กร 5) ผู้บริหารสถานศึกษารู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของบริบทของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 6) ผู้บริหารสถานศึกษานำองค์กรให้เห็นประโยชน์ของนวัตกรรมและนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง 7) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เรียนรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม 8) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเรื่องราวได้อย่างสร้างสรรค์ และมีความมั่นใจในความคิดของตนเอง ตระหนักถึงวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเรื่องราว และเทคนิคการสร้างเรื่องราว 9) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินการของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 10) ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติงานที่มุ่งสู่นวัตกรรม สนับสนุนให้นำวิธีการหรือแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงาน 11) ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและจริยธรรมพื้นฐานในการนำเสนอข่าวสาร มีการจัดการการสื่อสารที่เหมาะสม 12) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานแบบบูรณาการ 13) ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการเปลี่ยนแปลงการทำงานแบบใหม่ที่ได้คุณภาพ 14) ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งแสวงหา

ความรู้ กระหายความรู้ใหม่ ๆ นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาองค์กร 15) ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับความผิดพลาดและความล้มเหลว เรียนรู้จากสิ่งที่ทำผิดพลาด พร้อมการแก้ไขและสร้างทางเลือกในการพัฒนาตัวเองไปสู่เป้าหมาย 16) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในเรื่องนวัตกรรม 17) ผู้บริหารสถานศึกษาอดทนต่อความไม่ชัดเจน และความไม่แน่นอนของข้อมูล ซึ่งเป็นสถานะที่ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถที่จะวางแผนหรือตัดสินใจให้ชัดเจนได้ 18) ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณามอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตามความสามารถของแต่ละคน 19) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารความขัดแย้งภายในองค์กรได้ รู้และแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม 20) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความยุติธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน 21) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความสามารถ และแสดงความคิดเห็นในการทำงาน 22) ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารเวลาเพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 23) ผู้บริหารสถานศึกษาถ่ายทอดความรู้ และเต็มใจที่จะพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้น 24) ผู้บริหารสถานศึกษาให้กำลังใจในการปฏิบัติงานเมื่องานไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย 25) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการคิดนอกกรอบ แนวคิดใหม่ ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น 26) ผู้บริหารสถานศึกษาสื่อสาร ประสานงาน ประชาสัมพันธ์จากองค์กรสู่ชุมชน โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 27) ผู้บริหารสถานศึกษาให้การยอมรับในผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย 28) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์กรได้หลากหลายช่องทางอย่างทั่วถึง ชัดเจนและทำให้ทราบข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน 29) ผู้บริหารสถานศึกษาผสมผสานสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารได้ดี 30) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อเสนอแนะในการทำงานอย่างตรงไปตรงมา 31) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้แรงเสริมกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย 32) ผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างมีอุดมการณ์ 33) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย 34) ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษา และให้การสนับสนุนในการทำงานอย่างต่อเนื่อง 35) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้นำรุ่นต่อไป และ 36) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองโดยการประชุม อบรม สัมมนา

2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) ประกอบด้วย 17 ตัวแปร ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความรัก ความนับถือ ความร่วมมือ และการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาได้ด้วยการใช้ศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหาร 4) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างบรรยากาศขององค์กรที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์กว้างไกล จินตนาการมองเห็นเหตุการณ์ในอนาคตและบริหารสถานศึกษาของตนเองให้พัฒนาไปล่วงหน้าสถานศึกษาอื่น 6) ผู้บริหารสถานศึกษาแนะวิธีการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างสร้างสรรค์ 7) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนทำงานได้อย่างมีความสุข 8) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างทีมงานและความสามัคคีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 9) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีไหวพริบในการบริหาร คล่องแคล่วและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี 10) ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะทางอารมณ์ดี สุขุม และมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 11) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถควบคุมทุกสถานการณ์ได้ 12) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ให้เพียงพอต่อการใช้งานของ

ครูและนักเรียน 13) ผู้บริหารสถานศึกษากล้าหาญ กล้าคิด กล้าลงมือทำ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง 14) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง 15) ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ 16) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชาใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผลนักเรียน และ 17) ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารโรงเรียน โดยการจัดระบบให้เรียบง่าย ลดความซับซ้อนลดขั้นตอนของระบบของงานราชการ

3. ภาวะผู้นำแบบรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy Leadership) ประกอบด้วย 22 ตัวแปร ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างภาพลักษณ์ของตนเองให้ติดบนโลกโซเชียลมีเดีย 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเสกสื่อ หรือข่าวสารต่าง ๆ บนโซเชียลมีเดียอย่างมีวิจารณญาณ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรเวลาของตนเองในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์มากที่สุด 4) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคคลภายนอกผ่านทางโซเชียลมีเดียได้ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจรวดเร็ว ชัดเจนและถูกต้อง บนพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศที่เพียงพอมีประสิทธิภาพ 6) ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นอิสระ และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อ 7) ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีวิจารณญาณ 8) ผู้บริหารสถานศึกษาเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม 9) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักการบริหารสถานศึกษาโดยรับฟังข้อมูลข่าวสารรอบข้าง ไม่ต่อต้านกระแสสังคม 10) ผู้บริหารสถานศึกษารับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งสังคมภายนอกและภายในองค์กรได้อย่างรวดเร็ว 11) ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจด้วยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบ และมีความรู้เท่าทัน 12) ผู้บริหารสถานศึกษาเลือกรับข้อมูลข่าวสารและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารได้ 13) ผู้บริหารสถานศึกษานึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นลำดับแรก 14) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ความสามารถในการคิดเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้ได้วิธีการหรือแนวทางวิธีปฏิบัติด้านการบริหารจัดการที่ดีที่สุด 15) ผู้บริหารสถานศึกษาดำรงตนเป็นที่ยกย่องเคารพนับถือ ศรัทธา และให้การยอมรับไว้วางใจ 16) ผู้บริหารสถานศึกษาขอความท้าทายในการบริหารโรงเรียน โดยหาวิธีการ แนวคิดใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ 17) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติงานร่วมกันในองค์กร 18) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารทรัพยากรของโรงเรียนและบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพโดยวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 19) ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งการแข่งขันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและการพัฒนา 20) ผู้บริหารสถานศึกษาคิดได้อย่างหลากหลายรวดเร็ว ตรงประเด็น สามารถแยกแยะแนวทางการดำเนินงานได้หลายแขนงหลายกลุ่ม หลายลักษณะหลายประเภทหรือหลายรูปแบบ 21) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ความสามารถในการคิดประยุกต์ศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาใช้ในทางการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 22) ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ในการบริหารได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ

4. ภาวะผู้นำที่ชาญฉลาด (Smart Leadership) ประกอบด้วย 25 ตัวแปร ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาตั้งเป้าหมายและมาตรฐานการปฏิบัติงานไว้สูงเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ 2) ผู้บริหารสถานศึกษามียืดหยุ่นทางความคิดโดยสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 3) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้วิธีการบริหารอย่างมีส่วนร่วมโดยให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมตัดสินใจ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับตัวให้บริหารจัดการอยู่ในโลกดิจิทัลและเทคโนโลยีที่มาจากการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความเป็นจริงเสมือนด้านอื่น ๆ 5) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดกลยุทธ์ในการบริหารงานในองค์กรได้อย่างชัดเจนและมีเป้าหมายที่เป็นไปได้ 6)

ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 7) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ต่าง ๆ มาผสมผสานเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างหลากหลาย 8) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และแผนปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม 9) ผู้บริหารสถานศึกษานำองค์กรสู่ความก้าวหน้าให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ รองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วในอนาคต 10) ผู้บริหารสถานศึกษาเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานในองค์กร 11) ผู้บริหารสถานศึกษากระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ 12) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน และการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกัน 13) ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดที่ทันสมัยพร้อมเปิดใจยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง 14) ผู้บริหารสถานศึกษามีเจตคติดีในการในการใช้เทคโนโลยี และสารสนเทศในการทำงาน 15) ผู้บริหารสถานศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคดิจิทัล อยู่เสมอ 16) ผู้บริหารสถานศึกษาเชื่อมโยงความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน 17) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นต้นแบบในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นฐานในการทำงาน 18) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานตามแผน และมีการติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินการใช้แผนขององค์กร 19) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเครือข่ายการบริหารการศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล 20) ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนในการทำงาน เพื่อบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 21) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานแบบมืออาชีพโดยมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ตนเอง องค์กร และสังคม 22) ผู้บริหารสถานศึกษาใส่ใจ และเห็นความสำคัญต่อการพัฒนางานวิชาการ ทันต่อเหตุการณ์รอบด้าน 23) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการใช้สื่อดิจิทัล 24) ผู้บริหารสถานศึกษารู้ในเรื่องเทคโนโลยี และสารสนเทศที่จำเป็นในยุคดิจิทัล และ 25) ผู้บริหารสถานศึกษารอบรู้ด้านการบริหารโดยสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มี 4 องค์ประกอบ 100 ตัวแปร ได้แก่ 1) ภาวะผู้เชิงนวัตกรรม 2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3) ภาวะผู้นำแบบรู้เท่าทันสื่อ และ 5) ภาวะผู้นำที่ชาญฉลาด โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.329-0.725 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบสามารถร่วมกันอธิบายองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ได้ร้อยละ 65.66 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ รวมถึงการมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา กำกับ ติดตาม ส่งเสริม และสนับสนุนงานทุกอย่างภายในสถานศึกษา สถานศึกษาแต่ละแห่งจะพัฒนาหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถและความมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำมาบริหารสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ดิจิทัล ดังที่แผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล พ.ศ. 2561-2564 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศไทย “สู่เศรษฐกิจดิจิทัลที่มีพลวัต บนฐานของสังคมที่รู้คิด รู้เท่าทัน และกำลังคนที่สามารถปรับตัวและสร้างโอกาสจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล” โดยมียุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากำลังคนสู่ยุคดิจิทัล เพื่อเพิ่มศักยภาพกำลังคนดิจิทัล และเพิ่มความตระหนักและทักษะด้านดิจิทัลเบื้องต้นผ่านการส่งเสริมการสร้างบุคลากร และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมดิจิทัล โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะ (Computational Thinking) การเขียนโปรแกรม (Coding) การพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ทักษะดิจิทัล เป็นต้น ระบุว่า สอดคล้องกับทินกร บัวชู และทิพาพร บัวชู (2562) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามาเปลี่ยนรูปแบบและกระบวนการทำงาน โดยเฉพาะกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาที่จำเป็นจะต้องรู้จักทักษะดิจิทัล ซึ่งถือเป็นเครื่องมือและวิธีการสำคัญในการทำงานในยุคดิจิทัล โดยนัยหนึ่ง เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับครูผู้สอนและผู้เรียนในยุคดิจิทัล กระตุ้นความต้องการการเรียนรู้ และการสร้างนวัตกรรมดิจิทัล ตลอดจนเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ดังนั้น การนำเอามาใช้งานจึงควรเริ่มจากการตั้งเป้าหมาย สำหรับการจัดการศึกษาในอนาคตให้ชัดเจนก่อน จากนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์ และนำเอาเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัลที่เหมาะสมมาปรับใช้ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรนั้น ๆ สอดคล้องกับสุชนา โกมลวานิช, สิทธิชัย สอนสุภี, บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิเศษ, และเกื้อจิตต์ ฉิมทิม (2563) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 23 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสื่อสารดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อดิจิทัล และการสร้างเครือข่ายผ่านสื่อดิจิทัล 2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ กำหนดนโยบายดิจิทัลร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และมีจรรยาบรรณ และ 3) การรู้ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ตัว คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัลการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การแบ่งปันข้อมูลผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างสื่อดิจิทัลมาบูรณาการการเรียน

ดังนั้น “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล” เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี เพื่อการบริหารสถานศึกษาให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน หากผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลยังขาดภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล อาจส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาพัฒนาได้ช้ากว่าสถานศึกษาอื่น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจะต้องมีการเตรียมพร้อมตลอดเวลา พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับการบริหารในยุคดิจิทัลได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นผู้ที่รู้เกี่ยวกับนวัตกรรม สามารถนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมให้ครูนำนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทักษะดิจิทัล และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารอย่างสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ยอมรับวิธีการบริหารสถานศึกษาในรูปแบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบันที่เป็นยุคดิจิทัล

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริม สนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานในยุคดิจิทัล เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเรียน กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าคิดนอกกรอบ กล้าเปลี่ยนแปลงหลักการบริหารให้ดีขึ้น และรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
3. ควรมีการศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมและพัฒนาคู่มือการฝึกอบรมสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสถานศึกษาทุกระดับ

เอกสารอ้างอิง

- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2559). การวิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ชีวิน อ่อนละออ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเภา, และสวิตา อ่อนละออ. (2563). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับนักบริหารการศึกษา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(1): 108-119.
- ทินกร บัวชู และทิพภาพร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร. วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 13(2): 290-293.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2556). การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2563). แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุญา โคมลวานิช, สิทธิชัย สอนสุภี, บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิเศษ, และเกื้อจิตต์ ฉิมทิม. (2563). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 23. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 21. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภาส อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ, และรัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2557). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- อินทรา ชูศรีทอง, ไซยา ภาวะบุตร, และวัฒนา สุวรรณไตรย์. (2563). รูปแบบการพัฒนาครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 10(2): 98-112.